

สินค้าปลอดภัย เรื่องของใคร

สินค้าอุปโภคบริโภคที่จำหน่ายอยู่ทั่วไป มีปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคต้องเสี่ยงกับอันตรายที่ เกิดการใช้ได้หลายอย่าง ได้แก่ อันตรายที่ได้รับอาจเกิดจากรูปทรงและลักษณะของผลิตภัณฑ์ เช่น ความคมของบานเก็ลต์มีดมีดเล็ก อันตรายที่เกิดจากการออกแบบ เช่น การจ่ายก๊าซหรือไฟฟ้า จาก การใช้งานผลิตภัณฑ์ เช่น เครื่องบดอาหาร จากกระบวนการทำงาน เช่น การใช้เครื่องพ่นไฟ ลอกสี และจากพิษของสารเคมีในผลิตภัณฑ์ เช่น กรดในน้ำยาล้างห้องน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้การ ผลิตและการอุปโภคบริโภค ยังก่อให้เกิดของเสียและมลภาวะแก่สิ่งแวดล้อมด้วย การควบคุมดูแล ให้เกิดการใช้น้ำอย่างปลอดภัยจึงเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะในภาวะปัจจุบันที่ผู้บริโภคมีความ เสี่ยงต่ออันตรายมากขึ้น เพราะกระแสโลกาภิวัตน์และระบบการค้าเสรีเป็นตัวเร่งให้มีการบริโภค เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่เศรษฐกิจจะพัฒนาได้ก็ต้องอาศัยการเพิ่มของการบริโภค เพราะการ บริโภคเป็นตัวกระตุ้นให้มีการผลิตและการค้า ดังนั้นเพื่อให้เศรษฐกิจก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ก็ต้องทำ ให้การบริโภคเป็นการบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption) คือ ไม่ก่อให้เกิดอันตราย แก่ชีวิตและมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งจะเป็นเช่นนี้ได้ก็ จำเป็นต้องมีการควบคุมกำกับดูแลความปลอดภัยของสินค้าอย่างเข้มแข็ง

การควบคุมกำกับดูแลสินค้าให้ปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงของผู้บริโภค มีกรอบวิธีคิดใน การดำเนินการทั้งในระยะก่อนและหลังนำสินค้าออกสู่ตลาด คือ ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตและ จำหน่ายมีความปลอดภัยมากที่สุด และ ป้องกันมิให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายถึงมือผู้บริโภค รวมถึงการทำให้ผู้ซื้อฉลาดบริโภค และ ต้องมีการป้องกันการละเมิดกฎระเบียบข้อบังคับที่ใช้ ควบคุมกำกับดูแล

การกำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการห้ามใช้หรือควบคุมปริมาณสารอันตราย ในผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ จะช่วยให้มีการผลิตสินค้าที่ปลอดภัย แต่ต้องกำหนดวิธีทดสอบ ประสิทธิภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนด้วย เพื่อป้องกันข้อโต้แย้งในการ ตรวจสอบพิสูจน์หรือยืนยันความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ และสิ่งที่ช่วยลดความขัดแย้งในการกำหนด มาตรฐานรวมถึงการห้ามใช้สารอันตราย คือ การใช้ข้อมูลสถิติอุบัติเหตุและการวิจัยความเป็น อันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการอุปโภคบริโภคประกอบ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ผลิตภัณฑ์ บางอย่างแม้จะผลิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐานแล้ว แต่ก็ยังทำให้ผู้บริโภคเป็นอันตรายได้ เพราะ ผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีคุณลักษณะหรือส่วนประกอบที่เป็นอันตรายนั้น เช่น ยากำจัดแมลงต้องมี สารอันตรายเป็นองค์ประกอบ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องติดฉลากสินค้าแนะนำวิธีใช้และการป้องกัน แก่ไขอันตราย เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคสามารถหลีกเลี่ยงอันตรายได้อีกทางหนึ่ง

การควบคุมกำกับดูแล เพื่อให้มีการผลิตและจำหน่ายแต่ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยเป็นเรื่องยาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี การตรวจสอบและเฝ้าระวังให้มีการผลิตและมีผลิตภัณฑ์ในตลาดที่เป็นอันตราย เพราะมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานหรือมีข้อบกพร่องรวมถึงการติดฉลากไม่ถูกต้อง โดยการสุ่มตรวจแหล่งผลิต และสำรวจตรวจตราผลิตภัณฑ์ในตลาดอย่างสม่ำเสมอและกว้างขวาง และต้องมีการดำเนินการเรียกคืนสินค้า (Recalling) ที่มีประสิทธิภาพ เมื่อตรวจพบผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายหรือมีข้อบกพร่องที่ทำให้ผู้บริโภคเป็นอันตรายได้ รวมถึง การเรียกคืนการระงับหรือห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นสาเหตุการป่วยบาดเจ็บหรือตายของผู้บริโภค เพื่อป้องกันมิให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายถึงมือผู้บริโภค ทั้งนี้ กระบวนการดำเนินงานให้มีการเรียกคืนผลิตภัณฑ์จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการเผยแพร่ข่าวให้ผู้บริโภคทราบอย่างรวดเร็ว การกำหนดให้ต้องมีการรับรองความปลอดภัยของสินค้าโดยองค์กรหรือหน่วยงานอิสระ และการลงโทษรวมถึงการบังคับให้ผู้ผลิตหรือจำหน่ายต้องรับผิดชอบความเสียหายของผู้บริโภค เป็นวิธีที่จะทำให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าด้วย

อนึ่งการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยการควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์แต่เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริโภคต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของผู้บริโภคและมีพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงการมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยมากกว่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลในฉลากผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในท้องตลาด เพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากความเสี่ยงต่ออันตรายของผลิตภัณฑ์ในท้องตลาดได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินการเพื่อให้ผู้บริโภคปลอดภัยมีมากมายหลายเรื่องและหลายขั้นตอนที่ต้องทำควบคู่กันไป ในแต่ละเรื่องแต่ละขั้นตอนมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายหลายกลุ่ม มิใช่หน้าที่และกิจกรรมของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ บางเรื่องต้องการความรู้เชิงเทคนิคและวิชาการ เช่น การกำหนดมาตรฐาน บางเรื่องต้องมีการดำเนินงานเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดกฎระเบียบได้ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ เพราะทำให้มีมุมมองอย่างรอบด้าน และการมีส่วนร่วมยังทำให้สามารถสร้างความโปร่งใสในวิธีการปฏิบัติของกฎระเบียบได้ ซึ่งจะทำให้มีการละเมิดกฎระเบียบลดลงได้ทางหนึ่ง เพราะการละเมิดที่มีได้เกิดด้วยความจงใจแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจในระเบียบวิธีปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมยังเป็นการสร้างศรัทธาให้เห็นประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วย

การควบคุมกำกับดูแลความปลอดภัยของสินค้าเป็นงานใหญ่ ที่ต้องใช้ทั้งทุน ความรู้และแรงงานเป็นจำนวนมาก ไม่มีฝ่ายใดที่สามารถรับภาระแต่โดยลำพัง แต่ละฝ่ายต้องมีเครือข่ายเพื่อทำให้มีการประสานการดำเนินงานและกิจกรรมได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับความเป็นจริง

เพราะสินค้าอุปโภคบริโภคมีหลากหลายและแพร่กระจายไปทั่ว การตรวจสอบเฝ้าระวังอย่างทั่วถึง ย่อมต้องใช้กำลังคนมาก หากภาครัฐอาศัยเครือข่ายผู้บริโภคช่วยตรวจสอบจะแบ่งเบาภาระลงได้ และช่วยให้สามารถตรวจสอบเฝ้าระวังความปลอดภัยของสินค้าได้ถี่ถ้วนมากขึ้น และการสร้างเครือข่ายจะทำให้มีพลังในการดำเนินการ เช่น เครือข่ายพนักงานทำความสะอาด เครือข่ายผู้จัดซื้อพัสดุทำความสะอาด จะมีอำนาจในการต่อรองโน้มน้าวให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าที่ปลอดภัยมากขึ้น ทั้งนี้เครือข่ายผู้บริโภคจะใช้วิธีเจรจาโดยตรงหรือรวมกลุ่มเลือกใช้แต่ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย เป็นต้น การประสานความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย เช่น การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของผลิตภัณฑ์และสถิติการบาดเจ็บป่วยและตาย หากมีการประสานงานและความร่วมมือที่ดี จะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงที่สามารถนำมาใช้บริหารจัดการงานเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคุ้มครองผู้บริโภคจะไม่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจ และการบริโภคจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่ต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน หากแต่ละกลุ่มยังต่างคนต่างทำ และบางเรื่องเห็นว่า “ธุระไม่ใช่” นั้น จะทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคไม่บรรลุผล ตรงข้ามจะยิ่งทำให้เกิดปัญหามากขึ้น การทำงานในวงจำกัด ทำให้ไม่ถี่ถ้วนและเชื่อมโยงกัน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งที่ไม่มีวันแก้ไขได้ และที่จะคุ้มครองผู้บริโภคและรักษาสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยนั้นก็เป็นการันว่าต้องรอไปอีกนาน